

SEMINARI SIROCCO – IULA-UPF (11a sessió presencial)

Tema analitzat

Neutralització de la *e* àtona a final de mot

Acta núm. 10

Data de la reunió: 24/01/2011

Horari: 15:30 h - 17:00 h

Lloc: Campus de la Comunicació (UPF), despatx 53.216

Assistents: Oriol Camps, Marga Hervàs, Ester Pedreño, Lluís de Yzaguirre i Maria Ustarroz

Excusen la seva absència: Joan Costa, Mariona Ferret, Pilar Murtra i Ernest Rusinés

Ordre del dia:

- 1. Presentació del tema analitzat**
- 2. Posada en comú de les respostes de l'enquesta**
- 3. Valoracions sobre el tema analitzat**
- 4. Conclusions**
- 5. Altres qüestions**

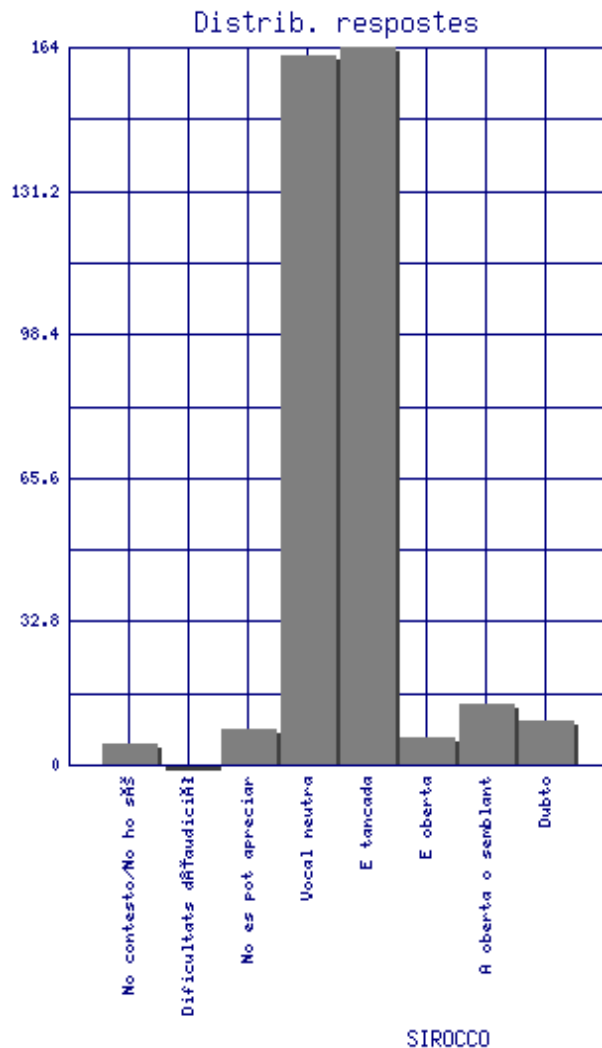
1. Presentació del tema analitzat

En aquest seminari del SIROCCO analitzarem la pronúncia oriental de la *e* àtona a final de mot en aquelles paraules en què la tendència general és a no pronunciar-la neutra. Després d'escoltar l'enquesta amb quaranta-dues mostres de paraules que contenen aquesta casuística, mirarem d'arribar a algunes conclusions sobre les condicions en què aquesta vocal s'ha realitzat neutra, oberta o tancada.

2. Posada en comú de les respostes de l'enquesta

Es presenten els resultats de l'enquesta (aquesta vegada hi ha hagut més participants que en les enquestes anteriors).

Es comprova l'elevat grau de coincidència en les respostes entre les persones que l'han contestada i es comenten aquells mots en què hi ha hagut més acord.

Com es pot veure en el gràfic, les realitzacions que s'han escoltat han estat bàsicament *e* tancada i vocal neutra, amb un percentatge lleugerament més elevat a la no neutralització (tot i que hi ha mots que s'han pogut escoltar en ambdues solucions com, per exemple *Balmes, Xile, Londres* o *base*).

Es parla de les mostres en què s'escolta Jaume Brufau (locutor occidental), perquè en algun cas neutralitza la *e* àtona en síl·laba final (l'estret contacte que manté amb el dialecte central n'influencia la pronúncia).

A la vista d'aquests resultats, es pot dir que els parlants tenen força assumit aquest fenomen, malgrat que la pronúncia de vegades encara és fluctuant (en algun cas ens podem trobar que un mateix parlant pronuncia la *e* de maneres diferents en un mateix discurs).

Segurament trobaríem que hi ha una relació entre la neutralització i el registre formal i la no neutralització i el registre informal (pels que fa als professionals de mitjans), i també la trobaríem en l'àmbit acadèmic, entre el parlar espontani i el llegit.

3. Valoracions sobre el tema analitzat

Es constata que les paraules *classe* i *sèrie* presenten una casuística especial; en el cas de *classe*, quan ens referim a 'llicó', potser és més habitual que la *e* no neutralitzi i es pronuncii tancada, i quan el seu sentit equival a 'mena' sembla més natural amb *e* neutra. En el cas de *sèrie*, la realització de la segona *e* potser està condicionada per la realització de la primera (també es comenta el cas del nom propi *Irene*); si la primera *e* és oberta és més fàcil fer la segona neutra i si la primera *e* és tancada, és més fàcil que no es neutralitzi. Tot i així, cadascú té una percepció diferent, ja que entre els mateixos membres del seminari hi ha discrepàncies.

Pel que fa a les sigles i els acrònims, els assistents de la Unitat d'Assessorament Lingüístic de Catalunya Ràdio (UAL) diuen que no consideren obligat neutralitzar les vocals àtones ni sonoritzar la *s* intervocàlica (ESO)¹. En general, no recomanen ometre la *r* final de les sigles (ex:

¹ Les vocals àtones de les sigles que es llegeixen com si fossin una paraula es poden neutralitzar o no. Passa el mateix amb els acrònims. Caldrà valorar en cada cas el grau d'arrelament a la parla comuna. Exemple: Renfe. També és lícit no fer la sonorització de la *s* intervocàlica: Cesid, ESO, etc.

Vegeu <http://esadir.cat/tipografia/abreviacions/sigles#pronunciacio> i <http://www.ccma.cat/lilibredestil/manuals-destil/pron-ncia-sigles>).

Enher).

4. Conclusions

En general es proposa la pronúncia amb la *e* neutralitzada, excepte en el cas de les sigles. Destaquem que en els mots escurçats com *cole, tele, mates...* no és natural neutralitzar i seria molt estrany sentir aquesta pronúncia de forma habitual. Es parla també dels mots *Balmes, Blanes, Sitges, Bellvitge...* com a exemples típics de neutralització de noms propis.

També es destaca que la PEOSFIEC tracta de les *es* àtones finals, però no de les *os* àtones en aquest mateix context en mots com ara *júnior, sènior, Víctor, nomenclàtor,....* Es proposa complementar el tema d'aquesta sessió en el pròxim seminari i dedicar-lo a la neutralització o no de les *os* àtones en síl·laba final.

5. Altres qüestions

- a) Es reprèn la idea que va sorgir al seminari anterior d'elaborar un document en línia en què es pogués consultar quina és la solució que proposa cada una de les entitats que hi participin pel que fa al tractament dels temes que s'han plantejat als diferents seminaris. Cada organització participant nomenarà un responsable de mantenir actualitzada la informació del document. Amb aquest document no es pretén arribar a solucions unànimes, és a dir, que tots els participants es posin d'acord per emprar la mateixa solució, tan sols es tracta de deixar constància del que es recomana des de cada centre de decisions (un document d'aquest tipus pot ser una eina de treball molt útil per a institucions o mitjans de comunicació que vulguin consultar i/o tenir en compte els criteris emprats pels altres).

Caldrà explicar-li al senyor Francesc Vallverdú (interlocutor de la SFIEC per a les iniciatives de la xarxa XALOC) la idea d'elaborar aquest document, per tal que la conegui i estigui al cas del que fem. S'insisteix en la importància del paper que el senyor Vallverdú ha de tenir com a interlocutor entre la SFIEC i la xarxa XALOC, per visibilitzar en aquesta institució la tasca que es fa des de la xarxa (ha de quedar clar que no es va en contra de la feina ja feta, sinó que el que es pretén és donar solucions a les necessitats del dia a dia dels professionals).

Els temes del seminari seran els que aniran nodrint de continguts aquest document, i també s'hi hauran d'incloure punts tractats a l'ésAdir², al reSOLC i a la PEOSFIEC, junt amb altres indicacions que es donen a la gramàtica en línia de la Secció Filològica (així es podrà comparar el que ara és normatiu amb les diferents actualitzacions que s'estan elaborant). Els membres del seminari, però, troben a faltar la participació al seminari d'altres col·lectius com ara altres acadèmics i representants del món del doblatge .

- b) Es parla sobre el butlletí *La veu de les ones*. En números futurs s'ha d'intentar que sigui menys tècnic i que guanyi transparència pel que fa, per exemple, als resums dels seminaris.

- c) Es plantegen les diferents opcions que hi ha per organitzar una nova jornada conjunta

² Cal tenir en compte que l'ésAdir és una eina feta des dels mitjans públics i que els seus criteris són fruit d'un reconegut bagatge. Aquest criteris s'empen a Catalunya ràdio i a TV3.

abans de l'estiu. La jornada giraria al voltant del català a la ficció, amb un cinefòrum al matí (focalitzat en un aspecte concret o en escenes determinades per no dispersar-se massa), seguit d'una taula rodona sobre el visionat de la pel·lícula ("Death Proof", de Tarantino (2007).) A la tarda el LATEL explicaria les noves implementacions del *reSOLC* i la UAL es presentaria el nou llibre d'estil (presentació enfocada sobretot al tema de la jornada).

- d) Des del LATEL es proposa fer un altre seminari monogràfic SIROCCO (com el de l'any passat, que va tenir com a convidats J. M. Puyal i Ricard Torquemada). Es planteja convidar actors dels programes *Polònia* o *Crackòvia*, de TV3, perquè expliquin com es preparen lingüísticament els personatges que parlen una variant dialectal diferent de la seva o quins recursos empren per imitar/parodiar el llenguatge d'un personatge?, com trien els trets que més el caracteritzen?, el deformen o l'exageren?, quina pauta segueixen? (s'ha de tenir en compte un programa especial sobre el *making off* de *Polònia* en què s'explica alguna d'aquestes qüestions). Aquest seminari monogràfic s'intentarà organitzar per al març, segons la disponibilitat dels convidats, i s'haurà d'obrir també a estudiants de comunicació pel seu interès acadèmic i professional. En aquest cas, es marcaria una altra data virtual però sense modificar la resta del calendari.

I sense més intervencions, el seminari s'acaba a les 17:00 h.